

1. Tovarlar, xizmatlar, kapital va iqtisodiy yuksalishning boshqa omillari bozorlarini qamrab oladigan global raqobatni oshirish. Iqtisodiy markazlar o'rtasidagi balanslarning to'liq o'zgarishi, mintaqaviy iqtisodiy uyushmalar rolining o'sishi, yangi texnologiyalarning tarqatilishi kutilayotgan jahon xo'jaligini qayta qurish boshlandi. Bu milliy va jahon yuk va yo'lovchi terlarining o'zgarishiga, transport xizmati sifatiga talablarning oshishiga olib kelishi mumkin.

2. Jadal ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishda turli kapital rolining o'sishi. Zamonaviy iqtisodiyotning raqobatbardoshligi darajasi kasb-hunar xizmatlari sifati bilan tez-tez belgilana boshladi. Bu yangi innovatsion va texnologik taraqqiyot darajasiga ko'tariladigan har qanday transport turiga to'g'ri keladi.

3. Eksport-xomashyo taraqqiyot manbalarini to'liq chiqarish. Bugungi kunda transport tizimi yanada rivojlanmagani sababli iqtisodiyot o'sishiga cheklovlar ko'rindi. Bugungi rivojlanish, infratuzilma o'sib borayotgan iqtisodiyotning vazifalari va qo'yilgan maqsadlarini samarali va to'liq hal etish imkonini Ularni bajarish uchun jahon transporti sezilarli darajada o'zgarishi kerak.

Taraqqiyotning innovatsion va ijtimoiy-iqtisodiy turlarida har qanday rivojlangan mamlakat jahon iqtisodiyoti rahbarlari tarkib yangi bosqichga chiqib, transport strategiyasi qulay ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar yaratish bo'yicha davlat pozitsiyasini belgilashi kerak.

Transport faoliyati va rivojlanishi tizimidagi davlatlarning asosiy missiyasi iqtisodiy o'sish uchun vaziyatlarni yaratish, xavfsiz va sifatli transport xizmatlariga foydalanish orqali jahon iqtisodiyotining raqobatbardoshligini va aholi turmush sifatini oshirishdir. "Xavfsiz va sifatli transport xizmatlaridan foydalanish orqali jahon iqtisodiyotining raqobatbardoshligini va aholining hayot sifatini oshirish uchun vaziyat va shart-sharoitlarni yaratish" shubhasiz muhim, chunki bu G'arb davlatlari faol ishtirok etishini anglatadi [1]. Keyingi bir xil darajada muhim jihat jahon iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirishdir. Jahon transport tizimini rivojlantirishning strategik maqsadi iqtisodiyot va jamiyatning texnologik rivojlanishining transport xizmatlariga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishdir. Ushbu strategik maqsadga erishganimizdan so'ng, transport sohasida raqobat muhitining samarali rivojlanishini kutishimiz mumkin. Bunday samarali, raqobatbardosh transport tizimini yaratish uchun quyidagi uchta asosiy komponent zarur: 1) Raqobatbardosh, yuqori sifatli xavfsiz transport xizmatlari. 2) Yuqoridagi komponentlarni ta'minlash uchun zarur bo'lgan yuqori samarali transport infratuzilmasi va transport vositalari. 3) Transport xizmatlarini taklif qilish darajasini talabdan oshib ketishiga imkon beradigan sharoitlarni yaratish. Agar bu ish bermasa, unda raqobat muhiti umuman bo'lmaydi. Yuqori sifatli transport xizmatlarini yaratish uchun siz avvalo parametrlar va sifat standartlarini bilishingiz, ularning amalga oshirilishini ta'minlashingiz va sifat standartlariga javob beradigan haqiqatan ham yuqori samarali texnologiyalarni yaratishingiz kerak. Keyin texnologiya elementlarini, me'yoriy-huquqiy bazani va davlat tomonidan tartibga solish usullarini ishlab chiqish, jahon tartibi mintaqalari va mamlakatlarida bir qator samarali texnologiyalarni joriy etish kerak. Bu yuqori sifatli transport xizmatlari bozori uchun asos yaratish va uni rivojlantirishning kerakli vektorini aniqlashga yordam beradi. Raqobatbardosh transport xizmatlari bozori kelajakda ularning samaradorligi va sifatini oshirishga, transport tizimining raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Tashuvchilar va transport turlari o'rtasidagi ichki raqobat ham, xalqaro tranzit tizimlari bilan tashqi raqobat ham rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish muhim va zarurdir. Mamlakatlar o'rtasidagi ichki mintaqaviy raqobat tovarlar harakatining dinamikligini va tezlashishini oshiradi, transport xarajatlarini kamaytiradi, transport xizmatlarining mavjudligini oshiradi, ilg'or mamlakatlarda investitsiya muhitini yaxshilaydi va bozor munosabatlarini rivojlantiradi. Bularning barchasi xalqaro tranzit tizimlari bilan tashqi raqobatbardoshlikka va global tranzit salohiyatini amalga oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Raqobatbardosh bo'ladigan transport xizmatlari bozorini shakllantirish quyidagilarni o'z ichiga oladi [1]: 1) Transport xizmatlari sifati va xavfsizligi bo'yicha transport xizmatlarining global me'yoriy bazasining o'sishi. Transport bozorini millatlararo tartibga solishning turli usullarini takomillashtirish. Tartibga solishning kaliti transport xizmatlari xavfsizligi va sifati uchun nazorat va javobgarlikni tizimlashtirish shaklida yuqori samarali munosabatlarni yaratishdir. 2) transport xizmatlarining raqobatbardosh darajasini va uning ishonchligini ta'minlaydigan yuqori texnologiyali transport infratuzilmasining o'sishi. 3) transport xizmatlarining sifati, xavfsizligi va iqtisodiy samaradorligini ta'minlaydigan innovatsion texnologiya darajasiga erishish. Shuningdek, jahon transport tizimini rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri transport infratuzilmasini aniq rivojlantirish hisoblanadi.

Ushbu yo'nalishni amalga oshirish statistik ma'lumotlarni tahlil qilish va turli prognozlash usullarini qo'llash asosida butun transport infratuzilmasini kompleks rivojlantirish aholining, mamlakatlarning iqtisodiy sohadagi ehtiyojlarida ifodalanishini anglatadi. transport tizimining o'zini tahlil qilish. Transportga oid me'yoriy-huquqiy bazaning o'sishi transport qonunchiligining samarali ishlashini, transport xizmatlarining sifatini aniqlash va yaxshilashni, mas'uliyatga rioya qilishni talab qiladi. Bu omillarning barchasini birlashtirish transport xizmatlarining raqobatbardosh bozorini yaratishning muhim shartidir. Shu bilan birga, transport xizmatlari sifatini oshirish yo'lovchi va yuk tashish sohasida raqobatni yanada rivojlantirish imkonini beradigan transport xizmatlari ko'rsatish zaxiralari va tizimini shakllantirishni taqozo etadi. Transport strategiyasida eng muhim o'rinni butun transport tizimini rivojlantirish, uning infratuzilmasi va transport vositalarining ishlashi uchun loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'lgan mehnat resurslari bilan ta'minlash tizimini o'zgartirish va takomillashtirish egallaydi.

Ushbu strategiyani amalga oshirishda davlatdan tashqari tartibga solish usullari samaradorligini oshirish, shuningdek, loyihalarni ishlab chiqishni boshqarish va qonunchilik va qonunchilik samaradorligini oshirish orqali transportni rivojlantirish ustidan nazorat va nazoratni yaxshilash zarur rol o'ynaydi. maydon. Bundan kelib chiqib aytishimiz mumkinki, strategik yo'nalishlar transport tizimining asosiy yo'nalishlari tuzilmasini yaratadi va shakllantiradi, u strategiyalar, maqsadlar, ustuvorliklar, vazifalar va amalga oshirish mexanizmlarini o'z ichiga oladi.

Global transport strategiyasining asosiy yo'nalishlari va maqsadlari quyidagilardan iborat: Birinchi maqsad odatda ijtimoiydir. Bu transport xizmatlarining mavjudligi, atrof-muhit ifloslanishida transport ulushining kamayishi, shuningdek, baxtsiz hodisalar, xavflar va turli xil xavfsizlik tahdidlarining kamayishi bilan tavsiflanadi.

Ikkinchi maqsad - umumiy iqtisodiy maqsad. Bu mahsulotlar narxidagi o'ziga xos transport xarajatlarining raqobatbardosh darajasi, tovarlar partiyalarini ilgari surish ritmining oshishi, shuningdek, yalpi ichki mahsulotning rejalashtirilgan o'sish sur'atlarini ta'minlaydigan yuqori sifatli transport xizmatlarini ko'rsatish bilan tavsiflanadi. "Dunyoning logistika mamlakatlari." Uning yana bir qancha muhim xususiyatlariga quyidagilar kiradi: 1) yangi qurilish texnologiyalari va transport infratuzilmasidan foydalanish; 2) davlat tarif siyosatini amalga oshirish; 3) yuqori raqobatbardosh iqtisodiy muhitni rivojlantirishning innovatsion mexanizmlarini joriy etish; 4) Turdosh tarmoqlarni rivojlantirish strategiyalari va dasturlari bilan integratsiya.

Keyingi maqsad - umumiy transport. Shuningdek, u jamiyat va iqtisodiyotning talabiga qarab transport tarmog'ining rivojlanishi, ishlab chiqarish hajmining oshishi, rentabellik darajasi bilan tavsiflanadi. Uning xususiyatlariga energiya sarfini kamaytirish, raqobatbardoshlikni yaratish, shuningdek, innovatsion mahsulotlarni tashishga tayyorgarlik ko'rish va tabiiy ravishda transport xizmatlarini yanada rivojlantirish uchun zarur bo'lgan investitsiyalarni shakllantirish kiradi [2]. Shunchaki e'tiborga olinishi kerak bo'lgan navbatdagi jihat - bu transport tizimini kelgusi davr uchun rivojlantirish maqsadlari.

Birinchi maqsad - umumiy transport infratuzilmasining belgilangan rivojlanishi asosida umumiy global transport makonini yaratish. Ushbu maqsadga erishish orqali biz iqtisodiyotni jadal o'sishni, to'liq ijtimoiy rivojlanishni ta'minlash, transportdagi nomutanosibliklarni bartaraf etish orqali uning hududlari o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlash, yangi transport tarmoqlarini shakllantirish orqali iqtisodiy aylanmaga yangi hududlarni kiritish, raqobatbardoshlikni oshirish imkoniyatiga ega bo'lamiz. va iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari samaradorligi. Bu tanlov va mintaqaviy va xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatini berish orqali amalga oshiriladi.

Ushbu maqsadning birinchi bosqichida bunday strategiyani amalga oshirish temir yo'l va avtomobil yo'llarining turli yo'nalishlarini, dengiz va daryo portlari, aeroportlarni qurish, rekonstruksiya qilish va yaratish, shuningdek, asosiy muammoli hududlarni bartaraf etishni nazarda tutadi. Kelgusida alohida yuklarni tashishni kompleks rivojlantirishni ta'minlaydigan nazorat-o'tkazish punktlari va yirik transport uzellariga transport yondashuvlarini rivojlantirishni ta'minlash zarur. Keyingi qadam yangi hududlarni to'liq o'rganishni o'z ichiga olgan iqtisodiy o'sishning potentsial nuqtalarini rivojlantirish uchun sharoit yaratish bo'ladi. Ushbu strategiyani amalga oshirishning yakuniy bosqichi quyidagicha bo'ladi. Transportning barcha turlarini rivojlantirish asosida mamlakatimiz transport kommunikatsiyalarining yagona va aniq tizimi yaratiladi.

Transport infratuzilmasi tezligini jahonning eng yaxshi yutuqlari darajasiga ko'tarish kerak bo'ladi. Shuningdek, transport xizmatlari sifatini ta'minlash va hajmini oshirish imkonini beradigan tovarlarni taqsimlash tarmog'ini yaratish maqsadida mamlakatlarda transportning barcha turlarining innovatsion yuk tashish infratuzilmasining o'zaro bog'langan tizimi yaratiladi. Va yakunda innovatsion texnologiyalar, butun infratuzilmani rekonstruksiya qilish va ta'mirlash ishlari o'rganiladi. Ikkinchi maqsad jahon iqtisodiyotining innovatsion rivojlanishi darajasida transport xizmatlari sohasida hajm, foydalanish imkoniyati va yuqori raqobatbardoshlikka erishish bo'ladi. Bu maqsadga erishilsa, yangi transport texnologiyalarini joriy etish hamda yuk va yo'lovchi tashish parkini rivojlantirish orqali aholi va tadbirkorlik sub'yektlarining ehtiyojlarini to'liq qondirish hamda ijtimoiy ahamiyatga ega transport xizmatlarini ko'rsatish imkonini beradi. Shu bilan birga, transport xizmatlari yuqori sifatli va arzon narxlarda bo'lishi kerak [2].

Ushbu maqsadni amalga oshirish iqtisodiyotning barcha tarmoqlarining barcha ehtiyojlarini qondirish uchun transport xizmatlari bozori modelini yaratish va joriy etishni nazarda tutadi. Ushbu maqsad modeli innovatsion bo'lib, u transport xizmatlari uchun sifat standartlarini belgilaydi.

Kuchli va raqobatbardosh bozorni yaratish uchun transport xizmatlarini taklif qilish darajasi talabdan yuqori bo'ladigan, shuningdek, "narx-sifat" mexanizmiga mos keladigan shart-sharoitlarni yaratish muhim, bu esa raqobatbardoshlikni oshirishni ta'minlaydi. Sifatni ta'minlash uchun mavjud transport tizimlarini modernizatsiya qilishning motivatsion mexanizmlarini yaratish va joriy etish zarur, bu esa xalqaro va raqobatbardosh kompaniyalarni shakllantirishga olib keladi [2]. Ushbu maqsadga erishish eng yaxshi jahon yutuqlari darajasida tovarlarni qabul qiluvchiga etkazib berish tezligi va ritmiga erishishni anglatadi. Buning sharofati bilan mamlakat iqtisodiyoti aylanma mablag'larning ancha katta hajmlari va katta hajmdagi kreditlashda ifodalangan tovar aylanmasi xarajatlarining qisqarishini kutishi mumkin. Masalan, dengiz portlari va davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida yuklarni ko'zdan kechirish muddati qisqartiriladi. Biroq, birinchi navbatda, logistika va tovar transporti texnologiyalaridan foydalanishni rag'batlantirish mexanizmlarini joriy etish, shuningdek, tegishli xizmatlar va harakatlanuvchi tarkiblar parkini rivojlantirish zarur. Bularning barchasi transport xizmatlarining ma'lum bir qismining unumdorligini oshirishi mumkin.

Asosiy rolni konteyner tashish texnologiyalarini kengaytirish, jumladan, mintaqaviy va mintaqalararo tashishlar, kichik va o'rta biznes uchun mo'ljallangan. Yuk jo'natuvchilarga transport xizmati ko'rsatish sifatini shakllantirish zamonaviy axborot va telekommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish va ulardan foydalanishni taqozo etadi.

Uchinchi maqsad bu aholi uchun transport xizmatlarining sifati va mavjudligining umumiy ta'rifidir. Unga erishish aholining transport vositalariga bo'lgan muttasil ortib borayotgan ehtiyojlarini to'liq qondirish, shuningdek, ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan transport xizmatlarining arzonligini ta'minlashni anglatadi.

Keyingi bosqichda aholining barcha qatlamlarining mumkin bo'lgan harakatlanishini ta'minlash uchun transport sohasi transport standartlarini ishlab chiqishda ishtirok etishi kerak bo'lgan strategiyani amalga oshirish bo'ladi. Bu zarur kommunikatsiyalar modelini aniqlashi kerak: yo'lovchi tashishning barcha turlari, arzonligi, sotib olish qobiliyati.

Navbatdagi 4-maqсад – rivojlangan mamlakatlarni jahon transport makoniga kiritish va mamlakatning tranzit salohiyatini amalga oshirish. Ushbu maqsadga erishish rivojlanayotgan mamlakatlarning jahon transport tizimiga integratsiyalashuvini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zamin yaratish, transport xizmatlari ko'rsatuvchi provayderlarning tashqi rivojlangan bozorlarga chiqish imkoniyatlarini oshirish, rivojlanayotgan mamlakatlarning xalqaro transport siyosatini shakllantirishdagi rolini kuchaytirish va xalqaro transport tizimiga erishish yo'li bilan erishiladi. transport xizmatlari eksportini eng yirik daromad manbalaridan biriga aylantirish.

Bu maqsadni amalga oshirish, birinchidan, xalqaro transport yo'laklarining jahon analoglari darajasida raqobatbardoshligini ta'minlaydigan texnik va texnologik parametrlarini ishlab chiqishni nazarda tutadi. Buning uchun transport xizmatlari eksporti bozorini monitoring qilish, shuningdek, raqobatchilarning raqobatbardosh ustunliklarini o'rganish, xalqaro transport yo'laklarining texnik va texnologik parametrlarini yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlar rejasini ishlab chiqish, ularni rivojlantirishni rejalashtirish va belgilangan muddatlarda muvofiqlashtirish zarur.

Beshinchi maqsad - global transport tizimining xavfsizlik darajasini oshirishga o'tamiz. Ushbu maqsadni amalga oshirish transport harakati, parvozlar va navigatsiya xavfsizligini oshirishga, favqulodda vaziyatlar xizmatlari, fuqaro mudofaasi, maxsus xizmatlar bo'linmalarining samarali ishlashini ta'minlashga, transport infratuzilmasi ob'ektlaridan xavfsiz foydalanish darajasiga erishishga, xavfsizlik qoidalariga rioya qilish darajasini oshirishga yordam beradi. transport tizimini mamlakatning harbiy xavfsizligini ta'minlash vazifalari bilan ta'minlaydi va shunga mos ravishda milliy xavfsizlikni tegishli darajada ta'minlash va terrorchilik xavfini kamaytirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi [3]. Ushbu maqsadda kompleks chora-tadbirlar orqali xalqaro va milliy talablarga javob beradigan harakat, parvoz va navigatsiya xavfsizligi darajasiga erishish kutilmoqda. Transport xavfsizligini ta'minlash transport kompleksi sohasida qonunga xilof aralashuvlar sodir etish tahdidlariga mos keladigan davlat tomonidan belgilangan huquqiy, iqtisodiy, tashkiliy va boshqa chora-tadbirlar tizimini amalga oshirish sifatida transport infratuzilmasi ob'ektlari va transport vositalari xavfsizligini ta'minlaydi. Ushbu maqsadga erishishda transport xavfsizligini bevosita ta'minlash vositalari va chora-tadbirlari bilan bir qatorda transport sohasida vositalar va samarali nazorat tizimini ishlab chiqish ham katta ahamiyatga ega. Ularni takomillashtirishsiz transport tizimining xavfsizligini oshirish boshqaruvi samarali qayta aloqadan mahrum bo'ladi. Ushbu maqsad doirasida transport tizimining xavfsizlik darajasi litsenziyalash yoki deklaratsiyalash yo'li bilan transport faoliyatiga professional qabul qilish tizimlarini ishlab chiqish orqali oshiriladi. Xavfsizlikning yuqori darajasiga erishishda transport kompleksiga transport tizimining xavfsizligi va barqarorligi talablariga javob beradigan etarlicha yuqori darajadagi professional tayyorgarlikka ega mutaxassislariga ehtiyoj borligini ta'minlash muhim rol o'ynashi kerak.

Oltinchi maqsad - bu transportning atrof-muhitga salbiy ta'sirini kamaytirishni anglatadi. Ushbu maqsadning natijasi transportning atrof-muhit va inson salomatligiga texnogen ta'siri darajasini pasaytirish va sanoat uchun xalqaro ekologik standartlarga erishish uchun shart-sharoitlarni yaratish va amalga oshirishga xizmat qiladi. Bu maqsad avtotransport vositalarini ekologik toza yoqilg'iga o'tishni rag'batlantirishni, shuningdek, transportning energiya sig'imini ilg'or mamlakatlardagi ko'rsatkichlar darajasiga kamaytirishni ta'minlaydigan milliy tartibga solish mexanizmlarini ishlab chiqish va joriy etishni nazarda tutadi.

Transportning barcha turlarida ta'sirlar, chiqindilar va chiqindilar hajmini, chiqindilar miqdorini kamaytirishning muhim zaxirasi transport vositalarini boshqaradigan xodimlarning kasbiy tayyorgarligi hisoblanadi. Transportning inson salomatligiga zararli ta'sirini kamaytirishning yana bir zaxirasi transport yo'nalishlarini ratsionalizatsiya qilish bo'ladi.

Global transportning yuqoridagi barcha maqsadlarini amalga oshirish jahon iqtisodiyoti va jamiyatining innovatsion va ijtimoiy yo'naltirilgan rivojlanishining eng yaxshi jahon analoglari bilan raqobatbardosh bo'lgan yuqori sifatli transport xizmatlariga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishni ta'minlaydi. Strategiyaning amalga oshirishning kutilayotgan asosiy natijalari ushbu bo'limning boshida tuzilgan asosiy maqsadlar guruhlariga bo'yicha baholanadi [4].

2030 yilga borib global transport sanoati jahon iqtisodiyotining tizimli sektoriga aylanishi kerak, u ancha tez sur'atlar bilan rivojlanadi. Sanoat birlik transport xarajatlari, xavfsizlik va, albatta, transport xizmatlari sifati bo'yicha raqobatbardosh mavqega erishishi kerak. Tijorat tezligi va tovarlar partiyalarini o'z vaqtida yetkazib berish, shuningdek, aholi uchun transport xizmatlarining mavjudligi bo'yicha rivojlangan mamlakatlar darajasiga erishish kerak. Transport tizimini shakllantirish va uning jahon transport tizimiga integratsiyalashuvi mamlakat ichida transport xizmatlari ko'rsatish samaradorligi va samaradorligini oshirish, ularning eksportini oshirish va tranzit salohiyatini yanada to'liqroq amalga oshirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR

1. Копылова, Е.В. Пассажиропотоки городских агломераций / Е.В. Копылова // Транспорт: наука, техника управление. Научный информационный сборник. – 2021. – №5. – С. 50–57.
2. Копылова, Е.В. Принципы организации мультимодальных пассажирских перевозок с участием железнодорожного транспорта // Соискатель – приложение к журналу Мир транспорта. – 2015. – №2. – С. 56–59.
3. Халмуратов К.П. Қорақалпоғистон республикасида хизматлар соҳасида давлат-хусусий шерикчилигининг ташкилий-иқтисодий механизмини такомиллаштириш. Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа докторлиги (PhD) диссертацияси. Нукус. 2021
4. Xalmuratov, K., & Kamalov, U. (2023). OCHIQ IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION XIZMATLAR TURLARI RIVOJLANISHINING ILMIIY-NAZARIY ASOSLARI. *GOLDEN BRAIN*, 1(17), 138-143.

Transport xizmatlar bozorini rivojlantirish muammolari va istiqbollari

Annotatsiya. Ushbu maqolada xavfsiz va sifatli transport xizmatlaridan foydalanish orqali jahon iqtisodiyotining raqobatbardoshligini va aholining hayot sifatini oshirish yo'llari, raqobatbardosh transport tizimini yaratishning asosiy komponentlari xususida so'z yuritiladi. Raqobatbardosh bo'ladigan transport xizmatlari bozorini shakllantirish, jahon transport tizimini

rivojlantirishning muhim yo'nalishlari, global transport strategiyasining asosiy yo'nalishlari va yuqori sifatli transport xizmatlarini yaratish parametrlari, sifat standartlarining amalga oshirilishi xususida so'z yuritiladi.

Tayanch so'zlar: jahon iqtisodiyoti, transport, yo'lovchi tashish, transport xizmatlari, raqobat, transport xizmatlari bozori.

Проблемы и перспективы развития рынка транспортных услуг

Аннотация. В данной статье говорится о путях повышения конкурентоспособности мировой экономики и качества жизни населения за счет использования безопасных и качественных транспортных услуг, а также об основных компонентах создания конкурентоспособной транспортной системы. Обсуждаются формирование конкурентного рынка транспортных услуг, важные направления развития мировой транспортной системы.

Ключевые слова. мировая экономика, транспорт, пассажирские перевозки, транспортные услуги, конкуренция, рынок транспортных услуг.

Problems and prospects for the development of the transport services market

Abstract. This article talks about ways to increase the competitiveness of the global economy and the quality of life of the population through the use of safe and high-quality transport services, as well as the main components of creating a competitive transport system. The formation of a competitive market for transport services and important directions for the development of the global transport system are discussed.

Key words. world economy, transport, passenger transportation, transport services, competition, transport services market.

БИЛИМЛЕНДИРИЎ ТАРАЎЛАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛАРДЫҢ АҲМИЙЕТИ

Отеев У.А, Разбаев.С.Н

Қарақалпақ Мәмлекетлик Университети.

Дерлик ҳар кўни қулағимызга инновация менен байланысلى көплеген гәплер еситиледи. Инновацияның өзиниң не екенлиги, ол қандай мақсетлер ушын хызмет етиўи, ҳаққындағы түсиниклер, инсанлардың санасында қәлиплесип үлгерген болса да, дәслеп бул түсиникке тоқталамыз. Инновация – базар талап ететугын өним хәм процесслердин, өнимдарлығын тәмийинлеў менен байланысلى процесслердин жыйындысы. Инновация атамасы латын тилиндеги “новацио” сөзинен келип шығып, жаңаланыў (өзгерис), қандайда бир тараўдағы раўажланыў деген мәнислерди билдиреди. Инновация түсиниги көбирек экономикалық атама ретинде пайдаланылса да оның ҳуқықый мазмуны, мәмлекетлер тәрәпинен таза технологияларды раўажландырыў арқалы байытылып барады. Инновация илимий ҳуқықый әдебиятларда дәслеп XIX әсирде пайда болған

Өзбекстан Республикасының Инновацион ҳәрекет ҳаққындағы Нызамы, Республикада инновациялық процесслер менен байланысلى қатнасықлрды тәртипке салыў, Нызам бойынша, инновациялық ҳәрекеттиң таза дәрәтпелерин шөлкемлестириў, сондай-ақ өндириллик тараўда олардың иске асырылыўын тәмийинлеў бойынша ҳәрекет болып есапланады

Президентимиз тәрәпинен тастыйықланған “Илимий-изертлеў орайларының инфраструктурасын буннан былайда бекемлеў хәм инновациялық ҳәрекетти раўажландырыў илажлары ҳаққында” ғы Қарары, инновациялық ҳәрекетти жәнede раўажландырыў тараўындағы аҳмийетли қәдем болды. Қарарда белгиленген илажлар алымларымыздың күнделикли жұмыс ислеў жағдайларын жақсылаў менен бир қатарда олар тәрәпинен орынланып атырған илимий-изертлеў жұмысларының сапа көрсеткишлериниң халық-аралық талаплар дәрәжесине жетиўин тәмийинлейди. Өзбекстанда илим хәм өндиристиң бирлигин бекемлеў, илим-техниканың раўажланыўында фундаментал изертлеўлерди қоллап-қуўатлаў, әмелий жұмыслар (дәрәтпелер) хәм инновациялық идеялар ушын бекем тийкар жаратылғанлығын атап өтиў орынлы. Президентимиздин басшылығында жоқары технологиялық илимий өнимлерди жетистириўши инновациялық орайларды шөлкемлестириў, олардың ҳәрекетин хошаметлеў, илимий-инновациялық өнимлерди әмелиятқа кеңнен енгизиў тараўындағы реформалардың избе-излик пенен иске асырылып атырғанлығы мақтаўға ылайық.

Ташкенттеги Талабалар қалашасында, Инновацияларды енгизиў илимий-мелий орайының шөлкемлестирилиўи ҳаққында айтқан Президент Шавкат Мирзиёев, “Халқымыздың дүнья қарасында инновациялық орталықты жаратыў ең аҳмийетли ўазыйпамыз болып еспланады. Инновация болмас екен, ҳеш бир тараўда бәсеке, раўажланыў болмайды. Бул тараўдағы өзгерислерди халқымызға тез жеткермесек, адамларда көнликпени пайда етпесек, бүгинги дәўирдин пәти, илим -техниканың бурын көрилмеген жетискенликлери мнен тең қәдем таслай алмаймыз”, деп айтқан еди. [4]. Мәмлекетимизде илим-техниканың раўажланыўының өзине сай өзгешеликлери билимлендириў системасында оқытыўдың инновациялық хәмде алдыңғы шет ел тәжирийбелерин қолланыўда белгили болмақта, Билимлендириў системасын реформаластырыўдағы бундай ҳәрекетлер жәмийет турмысының барлық тараўлары ушын жоқары потенциалға ийе кадрларды таярлаў хәмде барлық тараўларды заман талабына сай түрде раўажландырыўға имкан береді. 2017-2021-жылларда илимий-изертлеў мекемелериниң инфраструктурасын бекемлеў хәм инновациялық искерликти раўажландырыў бойынша бир қатар комплексли илажларды өз ишине қамтып алған бул қарар, инновациялық экономиканы раўажландырыўда бекем тийкар болыўына гүман жоқ.

Өзбекстан Республикасы Президентиниң Олий Мажлиске Мурожаатнамасында, мәмлекетимиз, заманагөй раўажланыўға ерисиў мақсетинде, инновацилық раўажланыў басқышына қәдем қойылғанлығы атап өтилген. “Инновация – бул келешек дегени. Биз уллы келешегимизди қурыўды... усы инновациялық идеялар тийкарында баслаўымыз керек. Инновациялық раўажланыў хәм санлы экономикаға өтиўимиз өз-өзинен емес. Себеби заман тез пәт пенен раўажланып атырған ҳәзирги ўақытта ким утады? Таза пикир, таза идеяға, инновацияға сүйенген мәмлекет утады.” [4]. Өзбекстан Республикасының “Инновациялық ҳәрекет ҳаққында” ғы Нызамында